

Täysistunto

Tiistai 21.4.2026 klo 14.00—17.42

8. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan kertomus 2025

Kertomus K 11/2026 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelua. Valtuuskunnan puheenjohtaja, edustaja Kaunisto esittelee. Olkaa hyvä.

Keskustelu

17.22 **Ville Kaunisto kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin esittelen tämän Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan toimintakertomuksen. Se esittelyhän, minkä annan, antaa oivan mahdollisuuden keskustella tässä salissa myös maailman turvallisuusarkkitehtuurin muutoksesta, multilateralismin murroksesta ja sääntöpohjaisuuden heikkenemisestä. Kaikki ne periaatteet, joihin Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on nojautunut, näyttävät uudessa valossa vallitsevassa maailmantilanteessa, jossa aktiiviset sodat, hybridiuhkat ja demokratian rapautuminen heijastuvat laajasti vakauteen ja turvallisuuteen.

Etyjin toiminnan lähtökohtana ovat sen periaatteet ja sitoumukset, ajankohtaisiin turvallisuushaasteisiin vastaaminen sekä järjestön toimintakyvyn turvaaminen. Tämä ei ole helppo tehtävä. Viime vuonna 50 vuotta täyttäneet Helsingin periaatteet ovat edelleen voimassa ja tarjoavat kestävän viitekehyksen myös nykyisten kriisien tarkasteluun. Kun voimapolitiikka haastaa sääntöpohjaisen maailmanjärjestyksen ja kun kahdenvälisiä diilejä suositetaan monenkeskeisyyden kustannuksella, voidaan oikeutetusti kysyä, mikä on Etyjin ja muiden kansainvälisten järjestöjen relevanssi ja pystyvätkö he oikeasti vastaamaan nykyajan haasteisiin.

Meidän on uskottava kansainväliseen oikeuteen ja kansainvälisiin järjestöihin, eikä vain uskottava vaan toimittava ja puolustettava niitä. Pienenä maana Suomen on pystyttävä luottamaan sovittuihin toimintatapoihin ja sääntöihin. Maailman suuria haasteita, kuten ilmastonmuutosta, aseteknologian murrosta ja pakolaistilannetta, ei voi ratkaista yksin. Etyjin työkalupakista löytyy paljon työkaluja aikamme haasteisiin. Samalla Suomen on ymmärrettävä tämän uuden maailmanjärjestyksen realiteetit ja toimittava maailmalla tavalla,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 39/2026 vp

jossa varmistetaan, että meitä kuunnellaan ja meihin luotetaan, sillä emme voi edistää arvojamme ja intressejämme, jos ovet suljetaan meiltä. Tämä realismi välillä kyllä kirpaisee.

Suomi toimi viime vuonna Etyjin puheenjohtajamaana. Suomen ykkösprioriteetti oli Ukrainan tukeminen, ja siihen on pyritty monella eri tavalla. Suomen Etyj-valtuuskunta on ylläpitänyt hyviä yhteyksiä Ukrainan Etyj-valtuuskunnan kanssa, käynyt heidän kanssaan suoria avoimia keskusteluja Etyjin istuntojen yhteydessä ja NB8-kontekstissa sekä tukenut Ukrainan sivutapahtumia ja muistuttanut Ukrainan tukemisen merkityksestä useissa puheenvuoroissa kertomusvuonna. Ukrainasta kaapattujen lasten tilanne on yksi teema, jota valtuuskunnan jäsenet ovat pitäneet erinomaisella tavalla esillä.

Suomen valtuuskunta toimi viime vuonna aktiivisesti Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen puolella. 50-vuotisjuhlavuonna halusimme muistuttaa Etyjin historiasta ja synnystä ja järjestimme Porton istunnossa elokuvanäytöksen, jossa yli 50 Etyj-parlamentaarikolle näytettiin Arthur Franckin Etyj-dokumenttielokuva The Helsinki Effect. Dokumentti on tärkeä muistutus siitä, että diplomatia on hidasta ja välillä tylsääkin, mutta sillä saadaan aikaiseksi merkittäviä tuloksia — suosittelen jokaiselle.

Järjestimme viime vuonna myös ODIHRin kanssa eduskunnassa seminaarin, jossa keskusteltiin tasa-arvotyön merkityksestä parlamenteissa. Kokoukseen osallistui noin 80 parlamentaarikkoa 20 maasta, ja siellä hyväksyttiin Helsingin sitoumukset, jotka sisältävät konkreettisia toimenpiteitä tasa-arvon vahvistamiseksi parlamenteissa.

Nostimme viime vuonna valtuuskuntana esiin myös merialueiden turvallisuuden etenkin Itämeren turvallisuustilanteen näkökulmasta ja teimme siitä lisäaihe-ehdotuksen, joka hyväksyttiin Porton kesäkokouksessa. Samassa kokouksessa hyväksyttiin myös edustaja Kauman laatima lisäaihe Etyjin tulevaisuudesta.

Kun edustaja Pia Kauma on nyt mainittu, niin haluaisin tässä yhteydessä kiittää häntä panoksestaan parlamentaarisen yleiskokouksen puheenjohtajana. Tehtävä päättyi viime vuoden heinäkuussa, ja edustaja Kauma teki valtavan työn yleiskokouksen asioiden eteen ja sai siitä paljon kiitosta eri valtuuskunnista yli puoluerajojen. Suomi kun näkyy maailmalla, se on aina myönteistä, etenkin kun teemme sen yhdessä ja rakentaen.

Etyjin yksi näkyvimmistä toiminnoista on vaalitarkkailu. Valtuuskunnan jäsenet ovat osallistuneet aktiivisesti vaalitarkkailumissioille Albaniassa, Kirgisiassa ja Moldovassa. Samalla tiedostamme, että vaalipäivä on vain yksi osa vaaleja ja uuden teknologian myötä vaalivaikuttaminen, tekoälykehitys ja demokratian kriisi tuovat haasteita vaalien uskottavuuteen ja äänestäjien luottamukseen siihen, että vaaleilla voi vaikuttaa. On tärkeää pohtia keinoja, joilla voidaan valvoa myös näitä vaaleihin liittyviä haasteita.

Etyj on meille tärkeä järjestö, ja meidän on tärkeää varmistaa, että Etyj pystyy toimimaan tehokkaasti myös jatkossa, koska kun tulee aika pohtia rauhaa ja jälleenrakentamista, Etyjillä on tarvittavat työkalut näiden toteuttamiseksi. Siksi emme saa luopua toivosta, kun järjestöä ja sen merkitystä kyseenalaistetaan, vaan meidän on kyettävä varmistamaan, että Etyj on toimintakykyinen ja pysyy relevanttina toimijana nyt ja tulevaisuudessa.

Aion omassa puheenvuorossani tuolta omalta paikalta ehkä vähän katsastaa tuota tulevaisuutta, kun tähän on näin, että käsittelemme vuoden 2025 asioita tässä yhteydessä. — Kiitoksia, rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 39/2026 vp

17.28 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies, hyvät kollegat, arvoisa yleisö paikan päällä ja siellä nettien ääressä! Käsittelemme tänään Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan kertomusta ajalta, jolloin turvallisuustilanne on vakavin vuosikymmeniin. Puhumme nyt turvallisuudesta, jota rikotaan tässä ajassa räikeästi, erityisesti Venäjän raakalaismaisessa hyökkäyssodassa Ukrainaa vastaan.

Kyse ei ole vain Ukrainan turvallisuudesta vaan koko Euroopan vakaudesta ja siitä, hyväksytäänkö voimankäyttö, väkivalta, politiikan välineeksi. Tämä kertomus ei ole vain rutiiniluonteinen katsaus, vaan se on kuva ajasta, jossa sääntöpohjainen järjestys, demokratia ja kokonaisturvallisuus ovat suorassa paineessa. Suomi toimi kertomusvuonna Etyjin puheenjohtajanaan. Se toi Suomelle näkyvyyttä mutta ennen kaikkea vastuuta.

Arvoisa puhemies! Turvallisuuden näkökulmasta tässä kertomuksessa nousee vahvasti esiin hybridivaikuttaminen, disinformaatio ja vaaleihin kohdistuva ulkoinen vaikuttaminen. Vaalitarkkailua koskevat havainnot Romaniasta, Moldovasta ja muista maista osoittavat, että demokratiaa horjutetaan yhä useammin digitaalisin ja teknologisin keinoin, mukaan lukien tekoälyn hyödyntäminen. Tämä on suora uhka yhteiskuntien turvallisuudelle ja kansalaisten luottamukselle. Kuten kertomuksessa todetaan, demokratiaan kohdistuvat hyökkäykset ovat usein näkymättömiä mutta pitkävaikutteisia. Niihin vastaaminen edellyttää sekä kansallisia toimia että kansainvälistä yhteistyötä.

Arvoisa puhemies! Turvallisuus ei tässä kertomuksessa rajoitu sotilaallisiin kysymyksiin. Meriturvallisuus, yhteiskuntien kriittiset rakenteet, kyberturvallisuus ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta nousevat kaikki osaksi myös Etyjin kokonaisvaltaista turvallisuuskäsitystä. Ja listaa yhä jatkaen myös inhimillinen turvallisuus on erottamaton osa kokonaisturvallisuutta. Ukrainasta kaapattujen lasten tilanne, siviileihin kohdistuvat iskut, kulttuurikohteiden systemaattinen tuhoaminen ja kansalaisyhteiskunnan tilan kaventuminen ovat vakavia rikkomuksia, joihin kansainvälisen yhteisön on vastattava johdonmukaisesti. Tätä olen myös itse usein täällä peräänkuuluttanut. Kun puhumme turvallisuudesta, on ajateltava turvallisuutta laajana kokonaisuutena ja rikolliset, viholliset, on saatava vastuuseen.

Arvoisa puhemies! Tahdon lisäksi kiittää Suomen valtuuskuntaa siitä, että se on ollut aloitteellinen meriturvallisuutta koskevassa työssä aikana, jolloin Itämeren ja muiden merialueiden turvallisuustilanne on heikentynyt. Se on Suomen turvallisuuden kannalta ehdottoman tärkeää.

Tämä kertomus osoittaa, että Etyj ei ole menneisyyden jäännös vaan välttämätön paikka vuoropuhelulle, yhteistyölle ja turvallisuuden rakentamiselle aikana, jolloin vaihtoehdot ovat vähissä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto.

17.33 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Etyj-kertomus, valtuuskunnan kertomus, antaa mahdollisuuden laajalle geopoliittiselle keskustelulle, mutta ymmärrän toki, että edustajilla on paljon kiireitä, ja siinä mielessä on ehkä harmi, miten suppeaksi tämä keskustelu mahdollisesti on jäämässä, ellen tässä onnistu innostamaan lisää mielipiteitä pöytään.

Olennaistahan tässä on, että tosissaan kertomus on vuodelta 2025, ja sehän tässä haastaa tietyllä tavalla, että puhutaan menneestä. No, näinhän se toimii, kun kertomusta käsitel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 39/2026 vp

lään, mutta siinä on tiettyjä haasteita. Ehkä osittain osoittaa aiheen vähäinen mielenkiinto myös sen, että prosessia olisi jotenkin parannettava. En tiedä, miten se ratkaistaan.

Koska olennaisempaa on se, että puhutaan laajasti turvallisuudesta tai geopolitiikasta, niin katsotaan vähän tulevaisuuteen Etyjin kautta.

Olellaistahan on ymmärtää, kun puhutaan Etyjistä, että Etyjissä ei ole jäseniä, jäsenmaita, vaan siinä on osallistujamaita. Tämä yksinkertaistettuna tarkoittaa sitä, että jos on jäsenmaa, niin jäsenmaa on lähtökohtaisesti helpompi erottaa kuin osallistujamaa. Tämä osittain toimii pohjana siihen, että Venäjä edelleen on Etyjin yksi osallistujamaa. Keskeistähän tässä on, että on toki totta, että Venäjän osallistuminen on aiheuttanut haasteita, heidän käyttäytymisensä ei millään tavalla tälläkään diplomatian alustalla ole sitä, mitä toivoisi sen olevan, mutta he ovat mukana. Sillä kai on joku arvo, vaikka se, niin kuin sanoin tuossa aloituspuheenvuorossa, hieman välillä kirpasi.

Olellaistempi asia on se, että Yhdysvallat, joka on hyvin vahvasti tällä hetkellä presidentti Trumpin johdolla irtisanoutunut kansainvälisistä yhteistyöjärjestöistä ja yhteistyöstä, kokee tämän järjestön edelleen sen arvoisena, että he ovat tätä mukana rahoittamassa. Väittäisin, että tässä on se kytkentä, että Venäjä on vielä tässä järjestössä mukana. Yhdysvallat näkee siis arvon tälle järjestölle, kun se päivä koittaa, että aletaan puhumaan rauhanneuvotteluista, kun Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa saadaan päätökseen. Eli tällä on merkittävä rooli siinä mielessä.

No, aika loppuu, niin ehkä en tästä lähde sen enempää. Tuossa on vielä monta aihetta, mitä voisin käsitellä, mutta olellaista on se, että Yhdysvallat näkee järjestölle merkityksen. Silloin uskon, että kun tässä on vahva Suomi-linkitys tämän järjestön historiassa, niin tämä on myös Suomelle mahdollisuus toimia omanlaisena diplomatian rakentajana meidän historiallisen esimerkin kautta, ja sillekin on annettava merkittävä arvo. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

17.36 **Oskari Valtola kok:** Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kaunisto puhui erittäin hyvin Etyjin tärkeästä merkityksestä maailmanpolitiikan näyttämöllä. Itse haluan erityisesti korostaa sitä työtä, mitä Etyj on tehnyt Ukrainan tukemiseksi vuoden 2025 aikana. Kun tuota Venäjän raakalaismaista, laitonta hyökkäyssotaa on nyt käyty vuodesta 2022 alkaen, niin on tärkeää, että meillä on organisaatioita ja järjestöjä, jotka ylläpitävät tätä tukea ja asiaa ja — niin kuin edellisessä puheenvuorossa hyvin tuli esille — toimivat myös alustana tai jonkinlaisena pienenä linkkinä, jonka kautta pystytään ehkä rauhanprosessia sitten jossain vaiheessa edistämään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto.

17.37 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Nostan vielä esiin Etyjin yhden keskeisen toiminnan, jonka tuossa esittelypuheenvuorossakin nostin, ja se on vaalitarkkailu. Kuten sanoin, me olemme vuonna 2025 tehneet vaalitarkkailua, mutta ennen kaikkea me teemme sitä vuonna 2026, ja jälleen kerran nähdään, miten merkittäviä vaaleja tässä on edessä ja takana. Puolitoista viikkoa sitten Etyj oli osallisena tarkkailemassa Unkarin parlamenttivaaleja, ja voidaan sanoa, että Unkarin parlamenttivaalit olivat yksi Euroopan tärkeimmistä vaaleista moneen vuoteen. Siinä mielessä Etyjin aktiivinen osallistuminen kyseisissä vaaleissa oli aivan keskeistä. Toisaalta, kun katsotaan eteenpäin, syksyllä Yhdys-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 39/2026 vp

valloissa tulee välivaalit, ja me emme varmastikaan voi olla kukaan sitä mieltä, etteikö näillä välivaaleilla olisi merkittävä vaikutus niin globaalisti kuin Euroopalle ja Suomelle. Eli siinä mielessä Etyjin osallistuminen vaalitarkkailun kautta diplomaattiseen työhön, demokratian vahvistamiseen ja vapauden rakentamiseen on kyllä asia, josta me voimme olla ylpeitä.

Ehkä se olennaisin asia menemättä sen enempää vaalituloksiin tai mahdollisiin skenaarioihin, mitä vaalitulokset tuovat, on siis ymmärtää Etyjin roolista vaalitarkkailussa se, että tärkeintähän meille ei ole se, että me löydettäisiin vilppiä. Tämä ei ole se toimintamalli, että me etsitään vilppiä, vaan se keskeisin asia on, että me todistamme, että kaikki on mennyt hyvin. Tämä on valtavan tärkeää, kun puhutaan demokraattisesta järjestelmästä ja sen kestämisestä tulevaisuudessa. Voisin väittää, että Unkarin parlamenttivaalien selkeä lopputulos vei ehkä painetta pois siitä todistamisesta, että kaikki meni hyvin, mutta mitä jos olisikin ollut tiukemmat vaalit? Väitän, että sillä kansainvälisten tarkkailijoiden roolilla olisi ollut iso merkitys, kun oltaisiin käyty sitä keskustelua, miten ne äänet lopulta menivät. Eli tämä vaalitarkkailu on kyllä aivan keskeinen rooli, mitä Etyj tekee.

Ehkä loppuun totean sen, mitä aivan liian usein tässä salissa sanon, mutta sanon sen silti uudelleen: Jos me tässä maailmanajassa Suomea käperrytään sisäänpäin ja jäädään tänne meidän omien rajojen sisään emmekä vaikuta kansainvälisesti monella tasolla niin tasavallan presidentin, valtioneuvoston kuin eduskunnan suunnalta, niin silloin kyllä olemme kovin yksinäisiä. Aina haluan muistuttaa, että edustajien rooli kansainvälisessä työssä, diplomaatiassa, on kyllä aivan keskeistä, ja sitä ei sopisi ikinä vähätellä. [Juha Hänninen: Hyvin sanottu!] — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.